

METİNLERİN TUTARLILIK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN OLARAK ÖĞRENCİLERE GERİ BİLDİRİM SUNMADA İŞBİRLİĞİ İLKELERİNİN KULLANIMI

USE OF COOPERATIVE PRINCIPLES IN RESPONSE TO STUDENTS ABOUT TEXTS COHERENCE

Hakan ÜLPER*

Özet

Yazılı metin üretimi bir süreci gerektirir. Bu süreç içerisinde öğrenci yazarlar birçok alt süreç yaşarlar. Bu alt süreçlerden biri de üretilen metnin incelendiği süreçtir. Bunun yanında öğretmenler de bu yazma sürecinde öğrenci metinlerini inceleyerek geri bildirim sunarlar. Ancak bu konuda yapılan araştırmalara göre öğretmenler tarafından öğrencilere sunulan geri bildirimler gelişigüzel ve anlaşılmasız niteliktedir. O nedenle öğrenciler bu geri bildirimlerden yararlanamamaktadır. Bu durumda öğretmenlerin, geri bildirimlerini belirli bir düzene göre ve nesnel olarak yapabilecekleri bir geri bildirim çizelgesine gereksinim vardır. Bu çalışmanın amacı da bu gereksinimi karşılamaktır. Bunun için de bu çalışmada işbirliği ilkeleri bağlamında bir geri bildirim sunma çizelgesi geliştirilecektir.

Anahtar Sözcükler: Yazma süreci, tutarlılık, geri bildirim

Abstract

Written text production requires a process. In this process, there are many subprocesses for student-writers. One of the subprocesses is the process that is examined the text produced. Besides this teachers also give feedbacks to the students, examining the students' texts. But according to researches done on this subject sometimes these responses are complicated and cursory. Therefore students can not benefit from these responses. In this case there is a need for a response principles so that it could be objective and understandable to students. The aim of this study is to satisfy this need. In this context a response principles form depended the cooperative principles will be developed for text coherence

Key Words: Writing process, coherence, response to students

Giriş

Tutarlılık olgusu, bir metnin metin olabilmesi için taşıması gereken en temel olgulardan biridir¹. O nedenle bu olgu üzerine uzun araştırmalar yapılmıştır. Tüm bunlara karşın bir yazılı metinde bulunması gereken tutarlılık olgusunun ne olduğu ve ne tür özellikler içermesi gerektiği üzerinde tam bir görüş birliği sağlanabilmiş değildir.

Tutarlılık olgusunun açıklanmaya çalışıldığı ilk dönemlerde bu olgu, tümcelerinin birbiriyle bağlaşıp bir biçimde dizilmesi olarak algılanmaktadır. Özellikle Halliday ve Hassan (1976)'ın tutarlılığı yüzey metin özellikleriyle açıkladığı bağlaşıklık (cohesion) kuramı, bu anlayışın ulaştığı son nokta olmuştur. Ancak sonraki dönemlerde tutarlılık olgusunun yüzey metinde bulunan özelliklerle açıklanmasına yönelik eleştiriler baş göstermeye başlamıştır. Bu eleştiriler, genellikle bir metnin tutarlılığının bağlaşıklık ilişkileriyle açıklanamayacağına, birbiriyle bağlaşıp olmasına karşın çok sayıda anlamca sorunlu tümce dizisi oluşturulabileceğine ya da dilbilgisel bağlaşıklık öğeleri kullanılmadan da tutarlılığın sağlanabileceğine yöneliktir. Dolayısıyla bu eleştiriler, bir metnin tutarlılığını açıklamada dilbilgisel bağlaşıklıktan çok, anlamsal ve mantıksal yönlerin, buna bağlı olarak da okurun öncelikli bir

* Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, SAMSUN

¹ Bağlaşıklık, amaçlılık ve kabuledilebilirlik, bilgisellik, durumsallık ve metinlerarasılık olguları bir metnin metin olması için gereken diğer ölçütlerdir (Beaugrande ve Dressler, 1981).

yeri olduğuna vurgu yapar (bkz. Brown&Yule, 1983; Enkvist, 1990; Traxler, Gernsbacher, 1995). Diğer bir deyişle, bu eleştiriler bir metnin taşınması gereken iletişimsel işlevin önemine gönderimde bulunur.

Bir metnin taşınması gereken iletişimsel işlev, alanyazında metinsellik ölçütleri olarak bilinen ölçütlerden *amaçlılık ve kabuledilebilirlik* ölçütüne işaret eder. Beaugrande ve Dressler (1981)'e göre amaçlılık, en genel anlamıyla yazarın amaçlarını gerçekleştirmek için metni kullanmasıdır. Zihnindeki düşünceleri belirli bir amaç doğrultusunda metinleştiren yazarın, yazılı olarak gönderdiği iletilerin, okur tarafından kabul edilebilir olması gerekir. Bu da iletişimin gerçekleşmesi için bir anlamda yazar ve okur arasında bulunması gereken bir işbirliğine işaret eder.

Bu gerekçelerle yazma sürecinde taslak olarak üretilen metinlerin tutarlılık açısından ele alınmasının ve bu metinler için geri bildirim sunulmasının kuramsal dayanağı, iletişimin gerçekleşmesini gönderici (yazar) ve alıcı (okur) arasında var olması gereken bir işbirliğine dayandıran ve bu işbirliği için ilkeler belirleyen Grice'ın *işbirliği ilkeleri* kuramı olacaktır.

Çalışmanın Amacı

Yazma edimi birçok aşamadan oluşan bir süreçtir. Bu süreç içerisinde öğretmenlerce yerine getirilmesi gereken öncelikli görev, öğrencilerce yazılan taslak metinleri gözden geçirerek öğrencilere geri bildirimde bulunmaktır. Ancak burada beliren sorun, geri bildirim işleminin hangi ölçütlere göre yapılacağıdır. Bu konuda bir boşluk gözükmemektedir. O nedenle bu çalışmanın amacı, öğrenci yazarlarca üretilen taslak metinlerin, tutarlılık bağlamında ele alınması ve bu bağlamda öğrencilere geri bildirimde bulunulması için *işbirliği ilkeleri* çerçevesinde bir geri bildirim çizelgesi önermektir. Bununla birlikte öğretmenlerin ve öğrencilerin, yazılı metin üretimi sürecinde bu çizelgeden yararlanabilmelerini sağlamak da bu çalışma için kaçınılmaz bir alt amaçtır.

Yazma Süreci

Yazılı metin üretme süreci, öğretmenin de etkin olarak katılımının gerektiği, belirli bir zaman dilimi içerisinde gerçekleştirilen etkinlikler dizisi olarak düşünülebilir. Yazma sürecini oluşturan bu etkinlikler dizisinin aşamaları, genel kabul görmüş biçimiyle önyazma (düşünce üretme, planlama), taslak yazma (drafting), gözden geçirme (revising), düzeltme (editing) ve yayımlamadan oluşur (Richards, 2005:65). Ancak yazma sürecini oluşturan bu aşamaları çizgisel olarak ilerleyen aşamalar olarak görmemek gerekir. Çünkü yazma süreci çizgisel değil, yinelemeli olarak işleyen bir süreçtir. Diğer bir deyişle yazılı metin üreten bir kişi, yeri geldikçe bu aşamalar arasında ileriye ve geriye doğru geçişler yapabilir (bkz. Flower ve Hayes, 1981).

Bu süreçte sadece yazılı metin üreten kişinin yani sınıf ortamında bulunan bir öğrencinin etkin olması gerekiyormuş gibi görünmesine karşın, süreç yaklaşımı, yazma sürecinde yalnızca öğrencilerin ne yapmaları gerektiğini değil, aynı zamanda öğretmenlerin de, öğrencilerin metinlerini geliştirmelerine yardım etmeleri için, ne yapmaları gerektiğini gösterir (Zamel, 1987:699).

Raimes (1983:141-142), bir eğitim (sınıf) ortamında yazma sürecinin işleyişini ve bu süreçte öğretmen ve öğrencilerin gerçekleştirebilecekleri etkinlikleri şöyle bir sıra düzen içerisinde gösterir:

- Konunun saptanması
- Önyazma etkinliklerinin gerçekleştirilmesi
- Öğretmen tarafından notların, listelerin vb. okunması ve öğrencilere öneriler sunulması
- Öğrencilerce taslak metnin ana hatlarının yazılması
- Öğrencilerce taslak metnin oluşturulması
- Taslak metnin öğretmen ve öğrencilerce okunması; içerik hakkında yorumlar yapılması ve öneriler sunulması
- Öğrencilerce ikinci taslak metnin oluşturulması
- Öğrencilerce kontrol listesine göre ikinci taslağın düzeltilmesi

- Öğretmen tarafından ikinci taslağın okunması ve iyi noktaların ve geliştirilebilecek düşüncelerin gösterilmesi
- Öğrencilerce üçüncü taslak metnin oluşturulması
- Öğrencilerce taslak metnin düzeltilmesi
- Öğretmen tarafından ilk taslaktan son taslağa dek yazının gelişiminin değerlendirilmesi
- Öğretmen tarafından öğrencilerin zayıf noktalarının geliştirmeleri için ödev verilmesi

Bir sınıf ortamında yazma sürecinin ilk aşamasından son aşamasına dek yaşanan bu süreçte öğretmenlerce yerine getirilebilecek en önemli görev, öğrencilerce oluşturulan taslak metnin incelenmesi ve bu inceleme sonuçlarının öğrencilerce paylaşılmasıdır.

Çünkü taslak metnin incelenmesi, öğrencilerin ne öğrenip ne öğrenmediklerini saptama ve buna göre öğrencilere düzeltici ve özendirici geri bildirimler sunma fırsatı verir (Urguhard, 2005:28). Bir öğretim sürecinde geri bildirim ve düzeltme işlemlerinin öğrenme üzerinde de çok büyük etkisi vardır. Geri bildirim ve düzeltme işlemlerinin gereği gibi yerine getirilmemesi durumunda öğrenmeyle ilgili önemli sorunlarla ve sonraki aşamalarda öğrenme güçlükleriyle karşılaşılabilir. Tam karşısı, bu işlemlerin yerinde kullanılması durumunda ise öğrenme düzeyinde önemli ölçüde ilerlemeler görülmektedir (Özçelik 1998:195). Yazılı metin üretme sürecinde geri bildirimin etkisini saptamayı amaçlayan birçok çalışmanın bulguları da uygun ortamda ve doğru zamanda geri bildirim sunmanın öğrencilerin yazılı metin üretmeleri üzerine olumlu etkileri olduğuna işaret etmektedir (örneğin; Paulus, 1999; Guenette, 2007). O nedenle yazılı metin üretme sürecinde öğrencilerce oluşturulan taslak metnin incelenmesi ve bu incelemenin sonucunda edinilen izlenimlerin öğrencilerle paylaşılması, yazma sürecinde zaman ayrılması gereken önemli bir aşamadır.

Öğrenme üzerinde önemli etkisi olan geri bildirim sunma işleminin, yapılan bir araştırmaya göre, öğrenciler ve öğretmenler tarafından da oldukça önemli bir işlem olarak algılandığı görülmektedir. Buna göre öğretmenlerin taslak metinler hakkında geri bildirimde bulunması, öğrencilerin %49'u tarafından "önemli" ve %44' ü tarafından "çok önemli" olarak görülmüştür. Öğretmenlerin ise %55'i tarafından "önemli" ve % 40'ı tarafından "çok önemli" olarak görülmüştür (Zacharias, 2007).

Geri bildirim sunma işleminin öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerine göre oldukça önemli olarak algılanmasına karşın, öğretim ortamlarında öğrencilere sunulan geri bildirimler, öğrencilerin görüşlerine göre % 39 oranında karışık yani anlaşılabilir ve % 25 oranında cesaret kırıcı bulunmuştur (Zacharias, 2007). Ayrıca öğretmenler tarafından öğrencilere sunulan geri bildirimler, genellikle bitirilmiş bir metin için sunulması uygun olan geri bildirimler olduğu için, daha çok yazım, noktalama, metnin mekanik ve biçimsel özellikleri ile ilgilidir. O nedenle de öğrencilerin, taslak metinlerini yeniden yapılandırmaları ve metnin iletişimsel yönüne dikkat çekerek daha gelişmiş metinler yazmaları açısından katkı sağlayıcı nitelikte değildir. Hatta bu geri bildirimler, belirsiz ve buyurucu olduğu; ölçünlü olmaktan çok birbirleriyle çelişen açıklamalar içerdiği ve metinden metne değişiklik gösterdiği için öğrencilerce anlaşılabilir bulunmaktadır (Sommers, 1982; Zamel, 1985). Oysa metinleri inceleme ve bu incelemenin sonuçlarına ilişkin geri bildirimde bulunma işlemi, ister öğretmenlerce ister öğrencilerce yerine getirilsin, gelişigüzelikten ve öznelikten uzak olmalıdır. Bu durumda öğrencilerce üretilen taslak metnin incelenmesi ve öğrencilere geri bildirimde bulunulması için yazma öğretiminin amaçlarına uygun ölçütlerin saptanmasına gereksinim duyulduğuna işaret etmektedir.

Bir öğretim ortamında öğrencilere sunulacak geri bildirimin başlıca amacı, öğrencilerin bir konuyla ilgili o andaki anlama düzeyi ya da bir etkinlikle ilgili o andaki edim düzeyi ile o anlama ya da edim için hedeflenen düzey arasındaki boşluğu kapatmaktır. Bu bakımdan, bu gereksinimi karşılamak için şu üç soruya odaklanmak, genel bir çerçeve oluşturmak adına yol gösterici olacaktır: Amaç nedir? Amaçlara nasıl ulaşılır? Daha sonraki aşamada ne tür etkinlikler yapılmalı (Hattie ve Timperley, 2007)? Bu soruların yanıtını öğrencilerle paylaşmak, onların güdülerini artırarak daha çok çaba harcamalarını sağlamak ve öğrenme düzeylerini yükseltmek bakımından yararlı olacaktır.

Yazılı bir metin üretimi açısından bu soruların yanıtı şöyle verilebilir: Yazılı bir metin üretiminin amacı, Türkçe öğretimi programlarında da vurgulandığı gibi, okur açısından tutarlılık taşıyan bir metin üreterek yazılı iletişim kurabilmektir. Bu amacı gerçekleştirebilmek için sağlıklı bir iletişim kurmanın gereklerinin yerine getirilmesi gerekir. İşbirliği ilkeleri, sözlü ya da yazılı olarak bir metin oluşturup sağlıklı bir iletişim kurmak için yerine getirilmesi gereken ilkeleri içermektedir. Yazma sürecinde bu ilkeler izlenerek "Yazılı metin üreterek iletişim kurabilme amacına nasıl ulaşılır?" sorusunun yanıtı

verilebilir. Yine öğrenci taslak metnlerinin bu ilkeler bağlamında incelenmesi yoluyla daha sonraki aşamada nelerin yapılması gerektiğiyle ilgili öğrencilere geri bildirimler sunulabilir.

İşbirliği İlkeleri

İşbirliği ilkeleri, kişilerin iletişim sürecinde sözlü metin üretimlerini temel alarak Grice (1975) tarafından geliştirilmiş bir kuramdır. Bu kurama göre kişilerin karşılıklı konuşmaları sırasında söyledikleri sözler, istençli olarak aksi yapılmadıkça birbiriyle bağıntılı ve mantıksal niteliktedir. Bu bağıntılılığı ve mantıksallığı sağlayan ilkeler, her iki tarafın da içsel olarak en azından bir dereceye dek kabul ettiği ilkelerdir. O nedenle bu ilkeler her iki tarafın da iletişim sürecinde işbirliği yaptığı ilkeler olarak görülür. İletişimin sağlıklı bir biçimde gerçekleşebilmesi için bu ilkelere uyulması gerekmektedir. Grice, işbirliği ilkelerini ve onun alt ilkelerini şöyle belirlemiştir:

Nicelik (quantity)

- Gerektiği kadar bilgi verin
- Gerektiğinden fazla bilgi vermeyin

Nitelik (quality)

- Yanlış bildiğiniz şeyi söylemeyin
- Eksik bildiğiniz şeyi söylemeyin

Bağıntı (relation)

Tarz (manner)

- Anlatım kapalılığından kaçının
- Anlatım belirsizliğinden kaçının
- Gereksiz ayrıntıdan kaçının
- Düzenli olun

İlk üç ilke konuşma sürecinde ne söyleneceğiyle ilgiliyken, son ilke sözlü metnin içeriğinin nasıl söylendiğiyle ilgilidir. Konuşma sürecinde üretilecek olan sözlü metinlerin niteliklerine işaret eden bu ilkeler, aynı zamanda bir başka iletişim kurma aracı olan yazılı metinlerin de iletişimsel işlevlerini yerine getirebilmesi için taşımaları gereken niteliklere işaret eder. Çünkü konuşma sürecinde olduğu gibi yazma sürecinde de bir gönderici, bir alıcı ve bir de üretilen metin bulunmaktadır. İletişimin sağlıklı bir biçimde gerçekleşebilmesi için metnin tutarlı olması temel koşuldur. O nedenle amacına uygun bir metin üretebilmek için, bir metnin tutarlılık açısından sorun taşıyıp taşımadığının saptanması gerekir. Green (1989:101)'in de belirttiği gibi, işbirliği ilkeleri yazılı metinlerin tutarlılık açısından bir sorun taşıyıp taşımadığını açıklayabilmek için dayanak oluşturabilir.

Ancak bir iletişim sürecinde üretilen yazılı metin ile sözlü metin arasında birtakım ayrımlar vardır. O nedenle sözlü iletişim süreci temel alınarak saptanan işbirliği ilkelerini yazılı metin için uyarlamaya gereksinim duyulmaktadır. Tablo 1'de işbirliği ilkelerinin yazılı metinler için uyarlanmış biçimi görülmektedir.

Tablo 1. Geri Bildirim Çizelgesi

İşbirliği İlkeleri	Alt ilkeler	Metinleştirme Eylemleri	Açıklama
A. Nicelik (quantity)	☐ A.1. Gerektiği kadar bilgi verin ☐ A.2. Gerektiğinden fazla bilgi vermeyin	☐ A.1.1. Metnin iletilisinin anlaşılması için gerektiği kadar zenginleştirici bilgi ve örnek verme ☐ A.2.1. Metnin iletilisini belirsizleştirecek/bulanıklaştıracak kadar çok açıklama yapmama, örnek vermeme, tekrara düşmeme ☐ A.2.2. Metnin iletilisini belirginleştirmek için konuyu sınırlandırma ☐ A.2.2. Metnin savunusunu oluşturma	
B. Nitelik (quality)	☐ B.1. Yanlış bildiğiniz şeyi söylemeyin ☐ B.2. Eksik bildiğiniz şeyi söylemeyin	☐ B.1.1. Mantıksal açıdan çelişkili bilgiler aktarmamak ☐ B.1.2. Savunu (tez) için inandırıcı kanıt, tanıt, örnek, sunmak ☐ B.2.1. Savunu (tez) için yeteri kadar zenginleştirici açıklama yapmak	
C. Bağıntı (relation)		☐ C.1. Asıl konuya odaklanma/metnin savunusu (tezi) çerçevesinde yazma ☐ C.2. Paragraflar arası konusal bağıntı kurma ☐ C.3. Paragraflar arası uygun geçişler yapma ☐ C.4. Tümceler arası konusal bağıntı kurma ☐ C.5. Konu bütünlüğü sağlama/ilgisiz konulara girmeme	
D. Tarz (manner)	☐ D.1. Anlatım kapalılığından kaçının ☐ D.2. Anlatım belirsizliğinden kaçının ☐ D.3. Gereksiz ayrıntıdan kaçının ☐ D.4. Düzenli olun	☐ D.1.1. Örtük anlatımdan kaçınma ☐ D.2.1. Aşırı genellemeler yapmama ☐ D.2.2. Anlam bulanıklığı yaratacak sözcükler kullanmama ☐ D.2.3. Anlam belirsizliği taşıyan tümceler yazmama ☐ D.3.1. Gereksiz sözcük, örnek ve düşünce yinelemesi yapmama ☐ D.3.2. Metnin konusuna bağlanmayan tümceler (Ayrık önermeler) yazmama ☐ D.4.1. Metni şematik yapısına (giriş, gelişme, sonuç) uygun bir biçimde düzenleme	

Tablo 1’de işbirliği ilkelerinin ve bu ilkelere ilişkin alt ilkelerin, bir yazılı metindeki karşılığı olabilecek metinleştirme eylemlerine yer verilmiştir. Öğrencilerce üretilen birinci taslak metinlerin öğretmen tarafından incelenmesi aşamasında, bu metinleştirme eylemlerinin hangisi ya da hangileri yazılı metinde yer almıyorsa o metinsel eylemlerin kodu öğrenci tarafından üretilmiş olan taslak metnin ilgili yerine yazılır. Ardından çizelgede ilgili yer imlenir ve açıklama bölümüne taslak metinde görülen aksaklık ve bu aksaklığın görüldüğü yer açık bir biçimde yazılır. Tüm taslak metnin incelenmesi

tamamlana dek metinde eksik olduğu düşünülen metinsel eylemler saptanır ve bu metinsel eylemleri temsil eden kodlar, metnin ilgili yerlerine yazılmaya devam edilir ve hemen ardından çizelge üzerinde gerekli imlemeler ve açıklamalar yapılır. Tüm metnin incelenme süreci sona erince öğrenci metnini Tablo 1'deki geri bildirim çizelgesi ile birlikte öğrencilere geri verilir. Öğrenciler de metnini üzerindeki kodlar ile geri bildirim çizelgesindeki imlere ve açıklamalara bakarlar ve bu kodların hangi metinsel eyleme gönderimde bulunduğunu ve taslak metninin neresinde ne tür bir aksaklık olduğunu görürler. Bununla birlikte taslak metninde tutarlılık ile ilgili var olduğu belirlenen eksiklikleri gidermek için açıklamalar doğrultusunda düzeltmeler yaparlar. Bu süreç benzer bir biçimde ikinci taslak yazma aşamasında da yaşanır. Böylelikle öğrencilerin ürettikleri yazılı metninin tutarlılık özellikleri ile ilgili geri bildirim sunma işlemi nesnel ve kullanışlı bir biçimde gerçekleştirilmiş olur ve bu geri bildirimlerin bir gereği olarak düzeltme işlemi gerçekleştirilir.

Sonuç ve Öneriler

Yazılı metin üretimi bir süreci gerektirir. Daha nitelikli yazılı metinler üretebilmek için bu süreç içerisinde yerine getirilmesi gereken işlemlerin hem öğrenciler hem de öğretmenler tarafından özenle gerçekleştirilmesi nitelikli metinler üretebilmek için son derece önemlidir. Ancak okullarda birçok nedenden dolayı yazılı metin üretme sürecinin, yazılı metni üreticisi olarak öğrenci tarafından, gözlemleyici ve yönlendirici olarak da öğretmen tarafından gerektiği gibi yaşanmadığı bilinmektedir.

Bu durumun bir sonucu olarak da sınırlı bir zaman diliminde sınıf ortamında öğrencilerce üretilen taslak metinler, öğretmenler tarafından bitmiş bir metin olarak görülmekte ve değerlendirilmektedir. Bu değerlendirme işlemi de genellikle metnin yazar ve okur arasında sağlaması gereken iletişimsel özellikleri göz ardı edilerek, buna karşın biçimsel ve yazım/noktalama özellikleri odak alınarak yapılmaktadır. Bu durum, beraberinde biçimsel özellikleri güzel görünen ve yazım/noktalaması hatasız ya da az hatalı olan bir yazılı metnin iyi bir metin olduğu düşüncesinin doğmasına neden olmaktadır. Oysa bir metnin asıl amacının, okur ile iletişim kurmak olduğu ve bu iletişimin de gerçekleşebilmesi için metnin tutarlı olması gerektiği akıldan çıkartılmamalıdır.

O nedenle öğrencilerce üretilen taslak metninin öncelikle iletişimsel açıdan incelenmesi gerekmektedir. İşbirliği ilkelerinden yola çıkarak hazırlanan yukarıdaki inceleme ve geri bildirim sunma çizelgesi bu amaca hizmet etmek için hazırlanmıştır. Dolayısıyla bu çizelge, her şeyden önce bir notlandırma çizelgesi olarak değil, bir inceleme ve geri bildirim sunma çizelgesi olarak görülmelidir. Bu çizelge kullanılarak kullanışlı ve nesnel biçimde öğrencilerin metnini incelenebilir ve öğrencilere geri bildirimler sunulabilir. Tüm öğrencilerin metnlerine sunulan geri bildirimler aynı ölçütlere dayanarak yapılacağı için, inceleme sürecinde bir keyfilik/öznel söz konusu olmayacaktır. Bu bakımdan bu çizelgede yer alan ölçütler aynı zamanda öğretmenler için bir metnin tutarlılık açısından nasıl incelenebileceği ve öğrencilere nasıl geri bildirimde bulunulabileceği konusunda yaşanabilecek belirsizliği ortadan kaldırma açısından da yararlı olacaktır.

Öğretmen tarafından öğrencilerin ürettikleri yazılı metnilerine sunulan geri bildirimler, öğrencilere çizelge ile birlikte sunulduğu için, öğrenciler öğretmenleri tarafından kendilerine sunulan çizelgeye göre yazılı metnini düzeltmek durumundadırlar. Böylelikle de sürekli bir biçimde çizelgedeki metinsel eylemlerle karşılaşarak o metinsel eylemleri içselleştirme olanağına sahip olmaktadır. Bu durumun da öğrencilerin daha sonraki yazılı metin üretme süreçlerinde yazılı metninde tutarlılığı sağlamak adına hangi metinsel eylemleri yerine getirmeleri gerektiğini bilmelerini ve bu metinsel eylemleri yerine getirip getirmediğini gözlemlerini sağlama konusunda da yararlı olacağı açıktır.

Bu bağlamda, sınıf ortamında gerçekleştirilen yazılı metin üretme etkinliklerinin sonucunda öğrencilerce üretilen metinler bitmiş bir metin olarak değil, geliştirilmeye açık taslak bir metin olarak algılanmalıdır. Öğrencilerce üretilen bu taslak metninin tutarlılık açısından gelişimini sağlayabilmek için öğrencilere bir metnin tutarlılık özelliklerine ilişkin geri bildirimler sunulmalıdır. Sunulacak olan bu geri bildirimlerin kendi içinde tutarlı olabilmesini sağlamak içinse her öğrenciye hazırlanmış olan bir çizelgeye göre geri bildirim sunulmalıdır. Bir sınıf ortamında gerçekleştirilen yazma etkinlikleri için belirtilen tüm geri bildirim sunma etkinliklerini gerçekleştirmek zaman sorunu nedeniyle olanaklı olmayabilir. Bu durumda öğretmen, okul dışı zamanlarda her bir öğrenci taslak metni için geri bildirim çizelgesini doldurmalı ve öğrencilerin taslak metnini doldurulan bu çizelgelere göre düzeltmeleri için ev ödevi vermelidir.

KAYNAKÇA

- Brown, G.; Yule, G. (1983), *Discourse Analysis*, Cambridge University Press
- Beaugrande, R. A.; Dressler W. U. (1981), *Introduction to Text Linguistic*, Longman, London and New York
- Enkvist, Nils Erik (1990), Seven Problems in the Study of Coherence and Interpretability, *Coherence in Writing* edit. Ulla Connor, Ann M. Johns, USA
- Flower, L.; J. R. Hayes (1981), A Cognitive Process Theory of Writing, *College Composition and Communication* 32, 365-387
- Green, M., Georgia (1989), *Pragmatics and Natural Language Understanding*, Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates
- Grice, H. P. (1975), Logic and Conversation, *Speech Acts*, ed. Peter Cole and Jerry L. Morgan. New York: Academic Press, 41-58
- Guanette, D. (2007), Is Feedback Pedagogically Correct? Research Design
- Issues in Studies of Feedback on Writing, *Journal of Second Language Writing*, 16, Haitte, J.; Timperley, H. (2007), The Power of Feedback, *Review of Educational Research*, Vol.77, No. 1
- Halliday, M. A. K.; Hasan, R (1976), *Cohesion in English* Londra: Longman
- Özçelik, D. Ali (1998a), *Eğitim Programları ve Öğretim* Ankara: ÖSYM Yayınları
- Raimes, A (1983), *Techniques in Teaching Writing*, OUP: New York
- Paulus, T. M. (1999), The Effect of Peer and Teacher Feedback on Student Writing, *Journal of Second Language Writing*, 8 (3)
- Raimes, A (1983), *Techniques in Teaching Writing*, OUP: New York.
- Richards, Janet (2005) *Doing Academic Writing in Education: Connecting the Personal and the Professional*, Mahwah, NJ, USA: Lawrence Erlbaum Associates, <http://site.ebrary.com>
- Sommers, Nancy (1982), Responding to Student Writing, *College Composition and Communication*, Vol.33, No. 2
- Traxler, M. J.; Gernsbacher, A. M. (1995), Improving Coherence in Writing Communication, *Coherence in Spontaneous Text* (yay) M. A. Gernsbacher, T. Givon, Amsterdam: John Benjamins Publishing.
- Urguhard, Vicki (2005), *Teaching Writing in the Content Areas*, USA: Association for Supervision & Curriculum Development.
- Zacharis, N. T. (2007), Teacher and Student Attitudes Toward Teacher Feedback, *RECL* vol., 38 (1), 38-52
- Zamel, Vivian (1985), Responding to Student Writing, *TESOL QUARTERLY*, Vol.19, No. 1
- _____ (1987), Recent Research on Writing Pedagogy, *TESOL QUARTERLY*, 21, 697-715.

Ek 1. Örnek Bir Uygulama**SAĞLIKLI YARINLAR İÇİN**

Sevgi doğaya duyulan bir bağlılıktır. Sevgi insanların karşısındaki bir şeye duyduğu bir aşıktır. Örneğin doğa sevgisi insanların yaşadığı bu çevreyi her zaman korumasıdır. Yaşadığımız çevreye karşı duyduğumuz sevgi çok önemlidir. insanların çevresini temiz tutması o kişi için daha uzun ömürlü bir hayat demektir. Kim istemez ki sabah kalktığında mis gibi kokan bir çevre. Tabi bu insanların kendi elinde olan bir şeydir. Çevremizi temiz tutarsak daha iyi bir doğa ile karşılaşırız. biliyorsunuz ki orman insan için her şeydir. Çünkü eşyalarımız, defterler kısacası kullandığımız her şey ormanlar ve ağaçlar sayesinde. Ormanları korumakta yok etmekte insanların elindedir. Bir insanda doğa sevgisi yoksa bu her şeyin yok olması demektir. Bunun için bizlerde daha güzel çevre daha güzel yarınlarla karşılaşmak istiyorsak çevremizi ve doğayı koruyalım.

İşbirliği İlkeleri	Alt ilkeler	Metinleştirme Eylemleri	Açıklama
A. Nicelik (quantity)	A.1. Gerektiği kadar bilgi verin A.2. Gerektiğinden fazla bilgi vermeyin	A.1.1. Metnin iletisinin anlaşılması için gerektiği kadar zenginleştirici bilgi ve örnek verme A.2.1. Metnin iletisini belirsizleştirecek/bulanıklaştıracak kadar çok açıklama yapmama, örnek vermeme, tekrara düşmeme A.2.2. Metnin iletisini belirginleştirmek için konuyu sınırlandırma A.2.2. Metnin savunusunu oluşturma	A.1.1: Metinde yeteri kadar ayrıntılı bilgi yok, konu biraz daha geliştirilmeli A.2.2: Metnin konusu sınırlandırılmamış, bu yüzden ne anlatılmak istendiği anlaşılmıyor.
B. Nitelik (quality)	B.1. Yanlış bildiğiniz şeyi söylemeyin B.2. Eksik bildiğiniz şeyi söylemeyin	B.1.1. Mantıksal açıdan çelişkili bilgiler aktarmamak B.1.2. Savunu (tez) için kanıt, tanıt, örnek, sunmak B.2.1. Savunu (tez) için yeteri kadar zenginleştirici açıklama yapmak	B.1.2: Metnin savunusu okuru ikna edecek kadar savunulmamış, düşüncüyü geliştirme yollarından yararlanarak, konu daha çok geliştirilmeli B.2.1: Metnin savunusu ile ilgili daha ayrıntılı açıklamaların yapılması gerekmektedir. Konu çok sıkı olarak ele alınmış
C. Bağntı (relation)		C.1. Asıl konuya odaklanma/metnin savunusu (tezi) çerçevesinde yazma C.2. Paragraflar arası konusal bağntı kurma C.3. Paragraflar arası uygun geçişler yapma C.4. Tümceler arası konusal bağntı kurma C.5. Konu bütünlüğü sağlama/ilgisiz konulara girmeme	C.1: Metnin savunusu olarak “Sevgi doğaya duyulan bağlılıktır.” tümcəsi yazılmış. Ancak metnin ilerleyen bölümlerindeki açıklamalar, metnin savunusu tümcésinin çizdiği sınırların dışına çıkmaktadır. Örneğin, Metin sevgi kavramının tanımlanmasıyla başlamıştır. Ancak sonraki tümcelerde birden bire sağlık konusuna ve ormanın yararları konusuna geçilerek metnin savunusu tümcésinden uzaklaşmıştır. Böyle tümceler, metnin konusunu oluşturmaya katkıda bulunmayan ayrı tümcelerdir. Bunların dışında, metin paragraflara ayrılmamış, konu bütünlüğü yok, ilgisiz konulara girilmiştir.
D. Tarz (manner)	D.1. Anlatım kapalılığından kaçının D.2. Anlatım belirsizliğinden kaçının D.3. Gereksiz ayrıntıdan kaçının D.4. Düzenli olun	D.1.1. Örtük anlatımdan kaçınma D.2.1. Aşırı genellemeler yapmama D.2.2. Anlam bulanıklığı yaratacak sözcükler kullanmama D.2.3. Anlam belirsizliği taşıyan tümceler yazmama D.3.1. Gereksiz sözcük, örnek ve düşünce yinelemesi yapmama D.3.2. Metnin konusuna bağlanmayan tümceler (Ayrık önermeler) yazmama D.4.1. Metni şematik yapısına (giriş, gelişme, sonuç) uygun bir biçimde düzenleme	D.2.3: Metinde anlam belirsizliği taşıyan tümceler bulunmaktadır. Örneğin, “Sevgi insanların karşısındaki bir şeye duyduğu aşktır.” tümcəsi ile anlatılmak istenen belirsizdir. Bir şey sözcüğü ile kastedilen kavram açıkça belirtilmelidir. Metnin kolay okunması ve okuyucular tarafından anlaşılabilmesi için bu tür tümcelerden uzak durmak gerekmektedir. D.3.2: Yukarıda da belirtildiği gibi metinde metnin savunusuyla bağdaşmayan ayrı tümceler yer almakta. Bu da metnin konu birliğini aksatmaktadır. D.4.1: Metinde giriş gelişme ve sonuç bölümleri bulunmamaktadır. Metin ilkelerine uygun olarak giriş gelişme ve sonuç bölümlerini içerecek bir biçimde düzenlenmelidir.

--